

OLJESKYDDSPPLAN FÖR KARLSKRONA KOMMUN

Project part-financed by
the European Union.

BalticMaster
maritime safety across borders

Oljeskyddsplan för Karlskrona kommun antogs av kommunfullmäktige 2007-05-31. Ansvaret för revidering av planen åligger kommunens säkerhetsledning minst en gång per mandatperiod.

Karlskrona kommun
Kommunledningsförvaltningen
371 83 Karlskrona

Telefon: 0455-30 30 00
www.karlskrona.se

Innehåll

INLEDNING	5
Oljeskyddsberedskap i Karlskrona kommun.....	5
Oljeskyddsplan för Karlskrona kommun	5
Oljeskyddsberedskap på intranätet.....	6
Revidering	6
ALLMÄN DEL	7
Ansvar	7
Räddningstjänst – Fas 1	7
Grovsanering – Fas 2	7
Finsanering – Fas 3	8
Aktörer	9
Statens Räddningsverk	9
Kustbevakningen.....	9
Naturvårdsverket.....	9
IVL Svenska Miljöinstitutet AB	9
Länsstyrelsen.....	9
Kommun.....	10
Avfall	11
Sanering	11
Mellanlagring	12
Hamnar	13
Ekonomi	14
Ersättning	14
Upphandling.....	14
Dokumentation	15
Före insats	15
Under insats.....	15
Efter insats.....	15
ORÄDD	15
Information.....	16
Miljö	17
Natur.....	17
Djur	17
Resurser	18
Personal	18
Materiel	18

ÅTGÄRDSPLAN	19
Inledande åtgärder	19
Organisation	20
Krisledningsnämnd.....	20
Krisledningsgrupp	20
Operativ ledning	20
Saneringsstab.....	21
Saneringsgrupp.....	21
Kommunens resursgrupper	22
Miljöavdelningen	22
Informationsenheten.....	22
Ekonomi- och personalgruppen	22
Transport- och förplägnadsgruppen	22
Materiel- och anskaffningsgruppen.....	23
Mellanlagringsgruppen.....	23
Översiktliga åtgärdskalendrar	23
KÄLLOR	24
Litteratur.....	24
Länkar	24

Inledning

Östersjön är ett av världens mest trafikerade hav och prognoserna för oljehamnarna runt Östersjön pekar på en ytterligare ökning av hanterade oljevolymer. Enligt Helcom transporteras dagligen ca 2000 fartyg på Östersjön och i farleden sydost om Karlskrona kommun passerar en stor andel av dessa fartyg.

Karlskrona kommuns långa kuststräcka är till stora delar utpekad som skyddsvärd ur olika aspekter. Konsekvenserna av ett oljeutsläpp till havs är många; naturmiljön med sitt växt- och djurliv skadas, stränder förorenas och havsbottnar förstörs. Oljeutsläppen får också stora socioekonomiska konsekvenser med effekter på flera samhällsfunktioner. Med anledning av detta har en beredskapsplan för en eventuell oljeolycka till havs tagits fram.

Syftet med att upprätta en kommunal oljeskyddsplan är att stärka kommunens beredskap inför och vid en oljeolycka till havs. Målsättningen med kommunalt oljeskadeskyddsarbete är att ha förmåga att bekämpa den olja som kommer i land från ett utsläpp till havs och för att minimera ekologiska och socioekonomiska följder.

Framtagandet av oljeskyddsplanen har letts av kommunledningsförvaltningen i nära samarbete med Räddningstjänsten Östra Blekinge, representanter från berörda förvaltningar och myndigheter. För att skapa en användarvänlig och väl förankrad oljeskyddsplan har målsättningen varit att engagera de personer som i första hand blir berörda av den. Detta har skett genom att identifiera olika resursgrupper inom kommunens ordinarie verksamhet. Delar av arbetet har finansierats av EU-projektet Baltic Master som bl.a. arbetar med att stärka kommuners beredskap inför en större oljeolycka i Östersjön.

Oljeskyddsberedskap i Karlskrona kommun

Parallellt med arbetet med att ta fram en oljeskyddsplan för Karlskrona kommun har möjligheten att ha en särskild plats på intranätet för oljeskyddsberedskap undersökts. Denna oljeskyddsplan ska därför ses som en del i en helhet.

Oljeskyddsplan för Karlskrona kommun

Oljeskyddsplanen är en allmän skrift som kortfattat redogör för de olika parametrar och frågeställningar som blir aktuella vid en oljeolycka till havs. Planen beskriver ansvarsförhållanden och en grundorganisation som kan anpassas och dimensioneras efter rådande förutsättningar.

Räddningsverket har tagit fram en *Oljeskyddspärm* innehållande allmän information relaterad till en oljeolycka och ska fungera som ett komplement till Karlskrona kommuns oljeskyddsplan. Oljeskyddspärmen finns tillgänglig på Räddningstjänsten Östra Blekinge samt på Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning. Informationen i oljeskyddspärmen uppdateras kontinuerligt och finns för

nedladdning på Räddningsverkets hemsida. All information kopplad till oljeskyddsplanen ska också finnas på intranätet.

Oljeskyddsberedskap på intranätet

En särskild sida på intranätet, helt anpassad efter kommunens oljeskyddsberedskap, ska finnas och fungera som en samlingsplats för all information kopplad till kommunens oljeskydd. Sidan blir unik och visar ett modernt sätt att hantera information både inför och vid en extraordinär händelse. På sidan finns länkar till aktuella kontaktuppgifter, relevanta webbsidor och dokument. Genom att göra en intranätsida för oljeskyddsberedskap kan kommunen kontinuerligt kontrollera informationens aktualitet som dessutom alltid är tillgänglig för alla berörda var som helst ifrån. Stora delar av den information som finns på intranätet ska också återfinnas i oljeskyddspärmen för att säkerställa dess tillgänglighet.

Revidering

För att garantera en oljeskyddsberedskap med korrekta och uppdaterade uppgifter är det viktigt med kontinuerlig revidering av Karlskrona kommuns oljeskyddsplan, den av räddningsverket tilldelade oljeskyddspärm samt en översyn av intranätsidan. Säkerhetsledningen har ansvaret för att revideringen och översynen genomförs minst en gång per mandatperiod.

Revideringen ska omfatta en översikt av:

- Oljeskyddsplanens aktualitet
 - Organisationsplanen
 - De inledande åtgärderna
 - Räddningsverkets oljeskyddspärm
 - Oljeskyddsberedskap på intranätet
 - Resursgruppernas åtgärdskalendrar
-

Allmän del

Denna del redovisar de allmänna frågeställningar som uppkommer i samband med en oljeolycka till havs och klargör ansvarsfördelningar.

Ansvar

När en oljeolycka till havs inträffar är Kustbevakningen den myndighet som är först på plats och har ansvaret för att minska konsekvenserna. Första prioritet är därför att minimera utsläppet och ta upp delar av den olja som läckt ut i havet. Olja som hotar stränder betraktas normalt som räddningstjänst. När oljan nått land övergår arbetet till kommun och räddningstjänst som har huvudansvaret för sanering.

Figur: Schematisk bild av ansvarsfördelningen. Olja på land samt i hamnar och dess vattenområden är kommunalt vatten. Olja i vattnet är statens ansvar. (Räddningsverket, Oljan är lös)

De juridiska grunder och lagtexter som styr ansvarsfördelningen ska finnas i oljeskyddspärmen samt på intranätet.

Räddningstjänst – Fas 1

Bekämpning av oljeutsläpp räknas som räddningstjänst och utförs för att avvärja och begränsa skador. De berörda kommunerna svarar genom räddningstjänsten för bekämpning i strandzonen och i hamnar. Juridiskt sett går gränsen mellan Kustbevakningens ansvarsområde (statligt vatten) och kommunens vid strandlinjen, men i praktiken är gränsen flexibel och hänsyn tas till vilka praktiska förutsättningar respektive part har. Hamnar är kommunalt ansvar och dess gränser i vattnet framgår av Räddningstjänstens handlingsplan.

Kartor över vattenområde som är kommunalt räddningstjänstansvar ska finnas i oljeskyddspärmen samt på intranätet.

Grovsanering – Fas 2

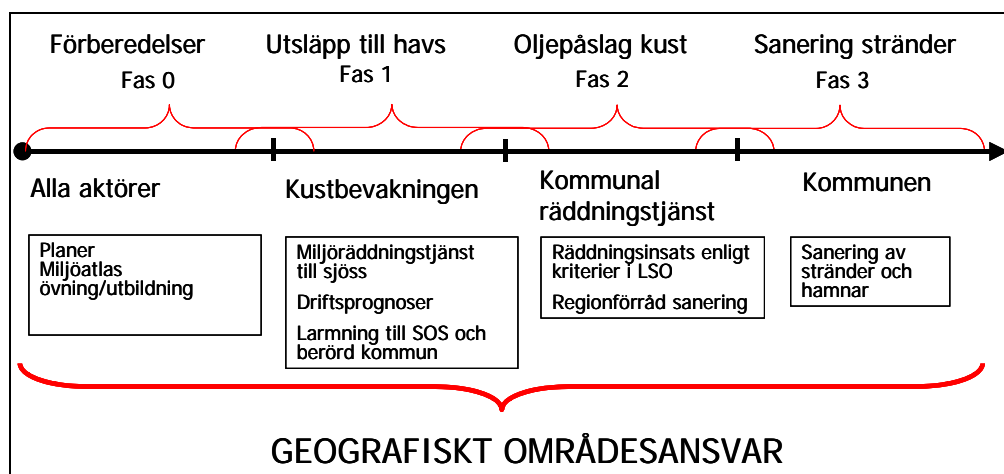
Kommunen påbörjar insatsen med stöd av Räddningsverkets mobila regionala oljeskyddsförråd. Första prioritet är att försöka styra oljan med mekaniska

hjälpmedel som länsor till minst olämpliga områden längs kusten, skydda stränderna med dukar och länsor och därefter hindra att ilandfluten olja sprids vidare. Olja som når land kan spridas och förorena stora områden och det krävs betydande resurser i form av personal, materiel och underhåll. Det inledande saneringsskedet, grovsaneringen, leds av en kommunal räddningsledare.

Finsanering – Fas 3

När räddningstjänsten är avslutad vidtar saneringsarbetet. Saneringsåtgärderna är i princip att städa och göra rent på oljedrabbade stränder och vidtas när oljan inte längre kan spridas och hota nya områden. Oljesanering brukar vara ett mycket långvarigt och resurskrävande arbete, som vid stora olyckor kan engagera tusentals personer i flera månader.

För att kommunen på ett effektivt sätt skall klara saneringen krävs en väl fungerande organisation som bygger på de åtgärdsplaner som utarbetats. Saneringsledaren utses av krisledningsgruppen efter samråd med Räddningstjänsten Östra Blekinge. Oljesanering av stränder är inte reglerad i någon författning, men kommunen ansvarar för sitt geografiska område.

Figur: Aktörer och dess ansvar i olika skeden (Sydlänssamverkan, Plan för oljeskadeskydd)

Aktörer

Ansvar vid en oljeolycka fördelas mellan flera olika myndigheter på central, regional och lokal nivå. Nedan följer en presentation av några av de viktigaste aktörerna.

För kontaktuppgifter och lagtexter hänvisas till oljeskyddspärmen samt intranätet.

Statens Räddningsverk

Samordnar samhällets verksamhet inom räddningstjänsten samt bistår, vid behov, kommunerna med personal och med materiel från de fem regionala oljeskyddsförråden. Enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor har kommunerna rätt till ersättning av staten för de kostnader som kommunerna drabbas av i samband med utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen och de efterföljande saneringsinsatserna. Räddningsverket prövar sådana ersättningsfrågor enligt 7 kap. 3§.

Kustbevakningen

Kustbevakningen skall inom Sveriges sjöterritorium – med undantag för vattendrag, kanaler, hamnar och andra insjöar än Vänern, Vättern och Mälaren – samt inom Sveriges ekonomiska zon svara för räddningstjänsten när oljan eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet. Denna skyldighet regleras i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Om ett utsläpp av skadliga ämnen sker till sjöss är det Kustbevakningens ansvar att ta hand om skadan. Det finns emellertid vattenområden som faller inom kommunalt ansvar. Dessa områden är främst koncentrerade till tätorten men finns även runt ett antal hamnar i kustområdet (se bilaga 1).

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är en central miljömyndighet och skall bl.a. göra uppföljningar av miljöeffekter av utsläpp av olja.

IVL Svenska Miljöinstitutet AB

IVL har ett avtal med Naturvårdsverket som innebär att institutet upprätthåller en s.k. oljejour, där kommuner m.fl. kan få råd om sanering av olja. Oljejouren bistår med expertstöd åt Naturvårdsverket och andra myndigheter vid olyckor med utsläpp av olja till havs och i inlandsvatten.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen skall stödja kommunerna med underlag för beslut och prioritering rörande kustavsnitt och områden mot bakgrund av en olycka till havs. Underlaget

kan omfatta t.ex. miljöatlas eller annan geografisk information, rapporter eller samverkan med sakkunniga inom länsstyrelsens ordinarie verksamhetsområde.

Länsstyrelsen kan vid omfattande kommunala räddningsinsatser enligt 4 kap 10 § i Lag (2003:778) om skydd mot olyckor överta ansvaret för den kommunala räddningstjänsten inom en eller flera kommuner. Detta kan ske vid exempelvis stora oljeolyckor. Om räddningsinsatserna även omfattar statlig räddningstjänst ska länsstyrelsen svara för att insatserna samordnas.

Kommun

Kommunen skall enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor svara för räddningstjänsten inom sitt område. För att det skall betraktas som räddningstjänst måste det bl.a. föreligga behov av ett snabbt ingripande. Olja som hotar att nå stränder betraktas normalt som skäl för räddningstjänst. Om oljan redan nått stranden och skadan inte kan förvärras är insatsen en fråga om sanering. Oljesanering av stränder är inte reglerad i någon författning, men praxis är att kommunen ansvarar för sitt geografiska område.

Avfall

Vid en oljeolycka till havs med strandsanering som följd genereras ofta stora mängder avfall. Metoder för omhändertagande och hantering av oljeförorenat avfall presenteras nedan.

Sanering

Det finns flera olika typer av saneringsmetoder som kan tillämpas vid en oljeolycka. Val av saneringsmetod är beroende av strandtyp, typ och mängd av olja, väderförhållanden samt tillgänglighet till och från skadeplatsen. Generellt gäller att ju tidigare och mer kraftfullt man kan sätta in insatser mot ett oljeutsläpp, desto större är chansen att bekämpningen blir framgångsrik.

Metoder till sjöss

Till havs är det viktigt att så fort så möjligt förhindra och begränsa utsläppets omfattning ombord på fartyget genom ompumpning eller tätning av läckande tankar. För att begränsa spridningen används länsor och mekaniska metoder och för att undvika att oljan sprids och förs in på land inriktas arbetet på att ta upp oljan ur vattnet.

Möjligheterna att framgångsrikt bekämpa ett oljeutsläpp till sjöss beror till största delen på vilka fysikaliska och kemiska egenskaper oljan har samt hur snabbt bekämpningsinsatsen påbörjas och resurser byggs upp. Tillgång till lämplig utrustning och metoder, personalens utbildning och träning samt väderförhållandena på platsen är också avgörande faktorer.

Metoder i strandzonen

Åtgärder för oljeskadeskydd i strandzonen vidtas innan, medan och efter det att oljan har kommit in till stranden. Det finns fyra typer av metoder för att sanera olja i strandzonen:

- Vid *strandtvättning* används vatten av olika temperatur för flodning eller hög- eller lågtrycksspolning. Rengöring kan även ske genom blästring med sand.
- Vid *mekanisk upptagning* kan oljan tas upp i det förorenade området med hjälp av manuella eller maskinella metoder. Manuell upptagning sker med handverktyg, medan maskinell upptagning görs med hjälp av vakuumsugar, strandrengörare, frontlastare och liknande utrustning.
- *Påskyndad biologisk nedbrytning* innebär en tillsatts av näringsämnen för att stimulera tillväxten hos de mikroorganismer som bryter ner oljan på naturlig väg.
- *Naturlig återhämtning* kan tillämpas om området är svårtillgängligt eller vanliga saneringsmetoder är störande eller direkt skadliga. I vissa fall är det bäst att lämna oljan orörd för att lösas upp och brytas ner på naturlig väg.

I kommunens oljeskyddspärm finns en *Saneringsmanual för olja på svenska stränder* som beskriver lämpligast saneringsmetod beroende på typ av olja, årstid och strandtyp.

Mellanlagring

Kommunen behöver ha kapacitet för att ta hand om den olja som samlats in i strandzonen samt den olja som tagits upp till sjöss av miljöräddningsfartygen. Väl planerade och förberedda mellanlagrings- och slutförvaringsplatser för den insamlade oljan är ofta en avgörande förutsättning för effektiv bekämpning och sanering vid stora oljeutsläpp. Det kan vara svårt att avgöra avfallens sammansättning och bör därför alltid utgå från att oljeavfallet utgör farligt avfall och behandla det därefter.

Kontakta mellanlagringsgruppen för expertis gällande avfallshantering.

Lokala anläggningar

Karlskronas avfallsanläggning på Bubbetorp har tillstånd att mellanlagra 15 000 ton farligt avfall. För lagring av oljeskadade massor finns en betongplatta med oljeavskiljare. Plattan rymmer totalt ca 10 000 ton. Vid behandling blandas oljeförorenade massor med främst hästgödsel och det krävs utrymme för arbetsmaskiner. Behandlingskapaciteten uppskattas till drygt 5000 ton oljeskadade massor årligen. Massor som inte kan behandlas vid Bubbetorp kommer att distribueras till de två andra regionala behandlingsanläggningarna i Hässleholm respektive Uppvidinge.

Regionala anläggningar

Vid ett större oljepåslag finns risken att kvoten för mellanlagring på kommunens egen avfallsanläggning kommer att fyllas. Det krävs därför ett samarbete med regionala anläggningar lämpliga för omhändertagande av avfall.

Hässleholm, Vankiva, har en lagringskapacitet på 60 000 ton oljeskadade massor och har möjlighet att behandla 30 000 ton årligen. Nuvarande Marksanering Sydost AB har i anslutning till Uppvidinge kommuns anläggning på Linneberga en anläggning för mellanlagring och behandling av oljeförorenad jord med tillstånd att ta emot och behandla 180 000 ton under en treårsperiod och upp till 60 000 ton per tillfälle. Om det kommunala monopolet för farligt avfall från verksamheter tas bort kommer anläggningen sannolikt att övergå i annan regi.

Tillstånd

Mellanlagring av oljeavfall är anmälnings- eller tillståndspliktigt beroende på vilka mängder som mellanlagras. Vid anmälningsplikt måste anmälan lämnas in i god tid innan mellanlagring påbörjas, medan det vid tillståndsplikt krävs tillstånd innan verksamheten påbörjas. Detta innebär att oljeavfallet enligt nuvarande lagstiftning måste mellanlagras eller omhändertas vid befintliga anläggningar. Det kan bli en praktisk svårighet om de befintliga anläggningarna inte har möjlighet att ta emot allt avfall som uppstår inom en relativt kort tidsperiod på grund av t.ex. avsaknad av uppsamlingskärl eller mängdbegränsningar i tillståndet.

Om lagringen av avfallet sker på en annan plats än där saneringen pågår ses lagringen som en mellanlagring av avfall eller farligt avfall, vilket är anmälnings- eller tillståndspliktigt enligt 9 kap. Miljöbalk (1998:808).

Transporter

Utifrån miljöbalkens krav måste det oljeavfall som tas omhand vid ett oljepåslag transporteras från insamlingsplatsen till ett mellanlager, till någon typ av behandlingsanläggning eller i sista hand för deponering. För transport av avfall inklusive farligt avfall krävs tillstånd enligt 26 § avfallsförordningen (2001:1063). Den som lämnar över avfall inklusive farligt avfall är skyldig att kontrollera att transportören har tillstånd till transport. Avfallslämnaren skall även kontrollera att mottagaren har det tillstånd som krävs för att hantera avfallet.

Hamnar

Hamnarna är en resurs för upptagning och omlastning av förorenat material. Tillgängligheten till hamnen och kvalitén på infrastrukturen är då en avgörande faktor för att lastbilar ska ha möjlighet att hämta materialet för transport vidare till mellanlagringsstation.

Det är i många fall önskvärt att spärra av hamnar som riskerar att påverkas av oljebältet för att undvika att oljan tänger in och förorenar hamnområdet. Hamnarnas uppbyggnad gör dem ofta svårsanerade och de är dessutom ofta fyllda med båtar. En avspärning innebär dock risk för konflikter med fritidsbåtägare som vill nyttja sina båtar trots avspärningar.

Nödhamn

Karlskrona kommuns hamnar är generellt sätt inte lämpliga för att ta emot ett större fartyg i behov av nödhamn. De skyddade hamnarna som skulle vara möjliga att spärra av är ofta för små och grunda för ett större fartyg att anlöpa. Karlskrona kommuns största djuphamn är färjeläget på Verkö. Inseglingen till Verkö är kantad av känsliga kuststräckor och ett läckande fartyg i innerskärgården skulle innebära stora och svåra saneringsoperationer med effekter på flera viktiga samhällsfunktioner.

Offervik

Om det inte finns en lämplig hamn för ett nödställt fartyg kan en grundsättning för att undvika att fartyget sjunker bli aktuell. Möjligheten att välja en så kallad offervik kan vara ett alternativ till en vanlig hamn. En sådan vik behöver ha en geografisk utformning som lämpar sig för avspärning och grundstötning. Infrastrukturen till viken bör vara god och några särskilt känsliga naturvärden bör ej vara identifierade.

I kommande översiktsplaneprocess bör ställningstagande gällande s.k. offervikar och möjligheten till kartläggning av mindre känsliga områden diskuteras.

Ekonomi

Ett oljeutsläpp till havs är en väldigt kostsam händelse för samtliga berörda parter. Kostnader för sanering är faktiska, mätbara kostnader som är relativt enkla att dokumentera. Det som gör en kostnadsberäkning efter ett oljepåslag så svårt är att inventera de socioekonomiska kostnaderna med konsekvenser på diffusa värden som skador på natur, minskad turism och effekter på näringslivet.

Ersättning

Ersättning för kommunernas kostnader i samband med saneringsarbetet regleras i 7 kap. Lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Den omfattar dessutom villkoren för ingrepp i annans rätt, skyldighet för statlig eller kommunal myndighet att delta i en räddningsinsats på uppmaning av räddningsledaren samt kommunernas rätt till ersättning från staten för kostnader vid kommunal räddningstjänst med anledning av utflöde i vatten av olja eller andra skadliga ämnen.

Kostnader för bekämpning och sanering efter stora oljeutsläpp till havs ska bekostas av orsakande fartygs egen försäkring. I de fall denna inte täcker kostnaderna kan medel fås från en internationell fond för skador efter oljeutsläpp från tankfartyg. Mot ovanstående bakgrund är det mycket viktigt att alla åtgärder och insatta resurser dokumenteras fortlöpande och detaljerat för framtida skadeståndskrav.

Upphandling

Även vid en extraordinär händelse gäller Lag (1992:1528) om offentlig upphandling för kommun och räddningstjänst. Utrymme finns dock för undantag och genomförande av så kallade *direktupphandlingar*. Direktupphandling får endast användas om upphandlingens värde är lågt eller om det finns synnerliga skäl. För varor gäller tre basbelopp och för tjänster gäller fem basbelopp.

Kontakta material- och anskaffningsgruppen för expertis gällande upphandling.
--

Dokumentation

Allt som sker i samband med ett oljespåslag ska noga dokumenteras i text och bild för att det efteråt ska gå att ta del av beslutsunderlag, ansvarsfördelning och underlag för kostnadsberäkning.

Ansvarig för att dokumentationen genomförs är räddningsledaren respektive saneringsledaren. Det är av största vikt att dokumentationen säkerställs vid övergång mellan räddningstjänstskedet och saneringsskedet. Bilddokumentationen kan göras av lämplig personal på kommun eller räddningstjänst alternativt köpas in av lokalt företag.

Informationsenheten har kontakter med lämpliga organisationer för dokumentation.

Före insats

Kusten bör dokumenteras även före oljan når land för att i efterhand ha underlagsmaterial vid ersättningsfrågor. Foto- och videodokumentation på kusten, nedfarter och tillfartsvägar bör genomföras.

Under insats

Den mest omfattande dokumentationen görs under insatsen. Samla in foto och video på saneringsmetoder, skador och händelseförlopp. Kustbevakningen ansvarar för att ta oljeprover på utsläppet dels för att identifiera källan och dels för att olika oljor innebär olika risker och saneringsmetoder.

Efter insats

När saneringsskedet är över är det nödvändigt att göra en sista dokumentation om effekterna av oljeutsläppet och saneringen. Foto och video kan användas för en jämförelse av kusten innan oljan nådde land. Tillfartsvägar och tidigare skyddade områden kan ha belastats hårt under saneringen och en tydlig dokumentation underlättar för att få ersättning.

Checklistor på vad som är viktigt att dokumentera i de olika skedena ska finnas tillgängligt på intranätet.

ORÄDD

Räddningsverket har tagit fram ett dataprogram lämpligt för dokumentation vid en oljeolycka. Programmet innehåller möjligheter för dagrapportering med blad för personal, sanering, kostnader osv. Räddningstjänsten Östra Blekinge har installerat programmet som används på plats av räddningsledare alternativt saneringsledare. Fördelen med att använda ORÄDD är att sammanställningen av kostnaderna för sanering blir enklare och återsökningen av pengar underlättas. Räddningsverket kan på begäran bistå med handledning.

Information

Vid en krissituation kommer allmänheten, massmedia, medarbetare, myndigheter och organisationer att ställa stora krav på information. Snabb information kan rädda människoliv och begränsa skador på egendom och miljö.

En oljeolycka är av stort medialt intresse på både lokal, nationell och internationell nivå och en väl fungerande informationshantering är nödvändig för ett effektivt arbete. Det är viktigt att tidigt utse en informationsansvarig på kommunen. Är det en olycka som drabbar flera kommuner kan länsstyrelsen eller annan central myndighet med fördel gå in och samordna informationsinsatserna. Vid en stor oljeolycka är den internationella bevakningen omfattande där presskonferenser och studiebesök ofta förfrågas.

Enligt Karlskrona kommuns informationspolicy organiseras och leds informationsarbetet av kommunens informationschef eller dennes ersättare. Informationschefen ingår i kommunens krisledningsgrupp som utgör den strategiska ledningen vid en extraordinär händelse. I kommunens ledningsplan för extraordinära händelser finns en särskild informationsplan som beskriver hur arbetet ska organiseras.

Informationspolicy och kommunens ledningsplan ska finnas tillgänglig på intranätet.

Miljö

Målsättningen är att, så långt det är möjligt, minska skadeverkningar på djur och natur vid ett oljeutsläpp. Stöd och kunskap kan fås från kommunens miljöavdelning, länsstyrelsen, IVL eller från andra myndigheter och organisationer.

Natur

Kustområdena i kommunen är av stor betydelse för såväl friluftsliv som växt- och djurliv. Eftersom inget område i princip är mindre viktigt än något annat kan hela kustlinjen påstås vara skyddsvärd. Större delen av Karlskrona kommuns kuststräcka är klassificerad av statliga myndigheter som skyddsvärd. Kuststräckan är förhållandevis lång i kommunen och skärgården består av ett stort antal öar varav många är skyddade områden. För utvärdering och tolkning av särskilt känsliga områden är samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning en viktig resurs.

Länsstyrelsens miljöatlas utgör ett underlag för bedömning och prioritering av känsliga områden vid olika tidpunkter under året. Miljöatlasen finns såväl i kartboksform som digitalt och kan laddas ner från länsstyrelsens webbsida, www.k.lst.se. Kommunens miljöavdelning ansvarar för att handha och tolka miljöatlasen.

Länk till länsstyrelsens respektive IVL's miljöatlas ska finnas på intranätet.

Djur

Ett oljeutsläpp till havs får oftast stora konsekvenser på djurlivet. Skador på vilt är normalt sett inte räddningstjänstens ansvar. Undantag bör tas när skadorna är i sådan omfattning att det är fråga om miljöskada eller hot om miljöskada. Räddningsledaren bör då kontakta länsstyrelsen för hjälp och råd i ärendet. Exempel på frivilligorganisation för fåglar och vilt är Nordens Viltrehabilitering, www.nordensviltrehab.se.

De djur som inte bedöms kunna återföras till ett liv i frihet och reproduktion eller som inte går att fånga ska humanit avlivas. Vid behov av skydds jakt bör samverkan ske mellan polis, kommun och skydds jagare.

Avlidna djur

Avlidna djur klassificeras som riskavfall och ska hanteras därefter. Avfallsanläggningen på Bubbetorp har inte möjlighet att ta emot oljeskadade fåglar. Döda djur bör lagras i containrar för vidare transport till lämpligt behandlingsställe.

Resurser

Ett oljespåslag genererar ett stort behov av resurser av olika slag. Störst behov är det av personal och material för saneringen.

Personal

I Karlskrona finns på Räddningstjänsten Östra Blekinge en utbildad styrka på 12 personer bestående av brandmästare, brandförmän och brandmän. Styrkan larmas via SOS-alarm AB i Växjö.

För att organisera de frivilliga som ställer upp i saneringsarbetet registreras dessa och först när behov uppstår genomförs information om arbetets utförande. Registreringen kan lämpligen läggas över på en frivillig resursgrupp för att avlasta ordinarie personal. Saneringen kan genomföras av frivilliga, allmänhet eller kommunens egen personal.

Listor över lämpliga organisationer för inkallning av saneringspersonal ska finnas på intranätet.

Materiel

Beslut om införskaffning av materiel bedöms av räddningsledare/ saneringsledare i samråd med krisledningsgruppen.

Statens Räddningsverk kan bistå kommunerna med personal och materiel för att hantera oljeskadeskyddsinsatser. Fem regionalt placerade s.k. oljeskyddsförråd finns på räddningstjänsterna i Umeå, Botkyrka, Vänersborg, Visby och Karlskrona. Räddningsledaren avgör om denna resurs ska tas i anspråk fullt ut eller endast till vissa delar och hur länge. Det kan gälla antingen materiel eller personal eller bådadera.

I Karlskrona finns materiel för att utrusta ca 200 personer för saneringsinsatser. Om resurserna inte skulle räcka kan förstärkning begäras från övriga förråd.

Förteckning över oljeskyddsförrådets materielresurser finns i oljeskyddspärmen samt på intranätet.

I Tekniska förvaltningens förråd på Oskarsvärn finns materielresurser att tillgå. I beredskapsförrådet Pålycke finns ett begränsat sortiment av materiel som kan användas i saneringsarbetet. Övrig nödvändig materiel anskaffas av material- och anskaffningsgruppen.

Åtgärdsplan

Åtgärdsplanen är en operativ och vägledande del för Karlskrona kommun vid en oljeolycka till havs. Planen kan med fördel även tillämpas vid andra extraordinära händelser och ska finnas mer utvecklad på intranätet.

Inledande åtgärder

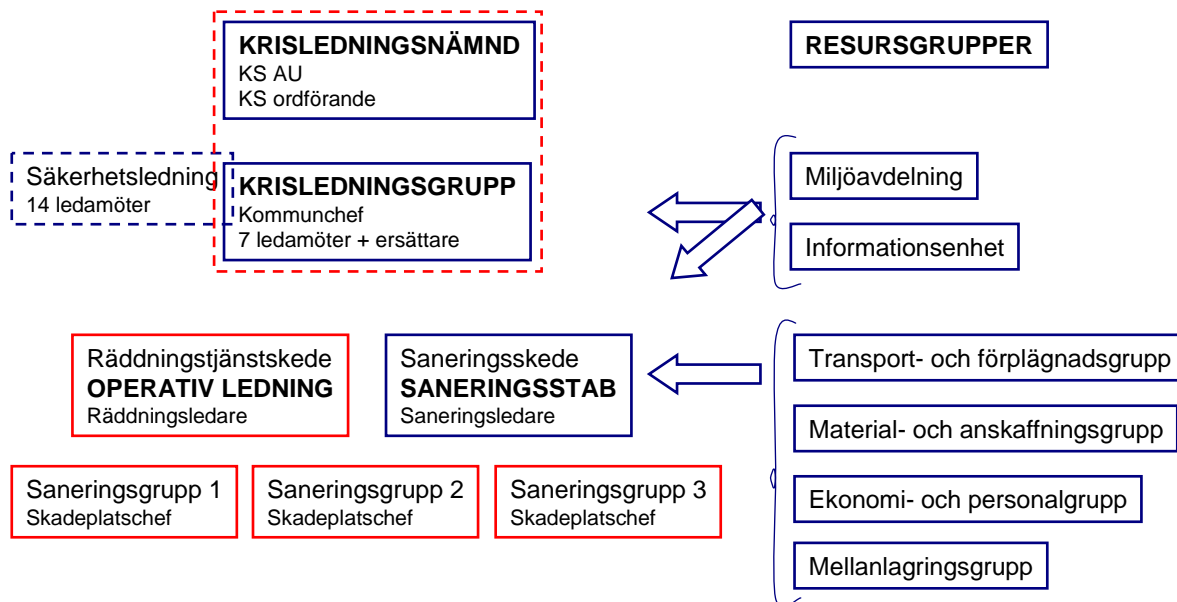
De första timmarna efter en oljeolycka till havs är avgörande för att begränsa skadorna på kusten. En kort och enkel plan för de inledande åtgärderna är därför önskvärd för att snabbt komma igång med arbetet och aktivera oljeskyddsarbetet. Nedan presenteras en tabell över de första initiala åtgärderna.

Prio	Åtgärd	Ansvarig
1	Larm kommer till Räddningstjänstens Räddningschef i beredskap från Kustbevakningen, SOS-Alarm eller MRCC, Maritime Rescue Coordination Centre.	Räddningschef i beredskap
2	Räddningschefen kontaktar Kustbevakningen för rapport om utsläppets omfattning.	Räddningschef i beredskap
3	Räddningschefen kontaktar ordförande i kommunens krisledningsgrupp (kommunchefen).	Räddningschef i beredskap
4	Kommunchefen sammankallar krisledningsgruppen. Samling i Enigheten, Ruthensparre.	Kommunchef
5	Kommunchefen kontaktar ordförande i kommunens krisledningsnämnd som beslutar om Krisledningsnämnden skall tillträda. Samling på Affärsverken (kontakta SOS för åtkomst av lokal under icke arbetstid).	Kommunchef
6	Krisledningsgruppen och räddningstjänsten bedömer behov av resurser till räddningstjänstskedet. Begär fler oljeskyddsförråd vid behov.	Kommunchef och Räddningsledare
7	Ansvariga från respektive resursgrupp underrättas och aktiveras av representanter från krisledningsgruppen efter samråd med räddningsledaren.	Krisledningsgruppen
8	Länsstyrelsen, närliggande räddningstjänster samt IVL kontaktas vid behov.	
9	Kontinuerliga oljedriftsprognoser inhämtas från ex. Kustbevakningen, SMHI eller DMI.	

Tabellen för de inledande åtgärderna ska finnas separat i oljeskyddspärmen och på intranätet.

Organisation

Organisationen anpassas efter rådande läge och organiseras efter det behov som uppstår. Det är således inte nödvändigt att aktivera alla grupper i organisationen.

Figur: Organisationskiss vid en oljeolycka. Blått signalerar övervägande kommunalt sammansatta grupper, rött motsvarar räddningstjänst.

Krisledningsnämnd

Krisledningsnämnden är en politiskt sammansatt nämnd bestående av samma personer som är ledamöter och ersättare i kommunstyrelsens allmänna utskott och leds av kommunstyrelsens ordförande. Nämnden träder endast i funktion vid händelse av att en extraordinär händelse inträffar enligt Lag (2006:544) om kommuner och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fred och under höjd beredskap.

Krisledningsgrupp

Krisledningsgruppen är en grupp bestående av sju ledamöter med personliga ersättare och leds av kommunchefen. Gruppen bereder ärenden till krisledningsnämnden. Det behöver inte vara ett extraordinärt läge för att gruppen ska träda i funktion. Krisledningsgruppen har en ledningsplan för extraordinära händelser som stöd för sitt arbete.

Säkerhetsledningen bedriver kommunens säkerhetsarbete i den dagliga verksamheten och utgör grunden för krisledningsgruppen vid en extraordinär händelse.

Operativ ledning

Operativ ledning är det arbete räddningstjänsten bedriver under ett läge som är att betrakta som räddningstjänst. Den operativa ledningen består av representanter från

räddningstjänstens stab samt representanter från kommunens resursgrupper. Arbetet leds av en av räddningstjänsten utpekad räddningsledare.

Saneringsstab

När oljepåslaget övergår från räddningstjänstskede till saneringsskede växlar ansvaret och det fortsatta arbetet över på kommunen. Saneringsstaben består av en liknande sammansättning som under operativ ledning. För att tillföra saneringsstaben nödvändig kompetens bör någon från oljeskyddsförrådets personal ingå i staben. Till staben kan knytas för händelsen viktiga funktioner.

Det fortsatta saneringsarbetet leds av en saneringsledare som ersätter räddningsledaren. Saneringsledare utses av krisledningsgruppen efter samråd med Räddningstjänsten Östra Blekinge. Möjlighet finns att räddningsledaren övergår till saneringsledare.

Saneringsgrupp

Saneringsgruppen är den operativa organisation som sköter saneringsarbetet. För att saneringsarbetet ska bli så effektivt som möjligt kan det vara lämpligt att dela in personalresursen i mindre grupper som svarar för saneringen inom geografiskt avgränsade områden. Saneringsgrupperna leds av ett antal skadeplatschefer i första hand från räddningstjänsten.

Den personal som kan bli aktuell att använda i saneringsarbetet kan vara militär personal, frivilliga eller annan kommunal personal. Noterbart är att för att använda militär personal utan kostnad ska händelsen betraktas som räddningstjänst, i annat fall medför det en kostnad som senare kan eftersökas hos Staten.

Kommunens resursgrupper

Karlskrona kommun har organiserat ansvaret för behovet av olika resurser i ett antal identifierade grupper. Resursgrupperna består av representanter från nyckelfunktioner inom förvaltningarna och bemannas av personer med befogenheter och sakkunskap inom respektive område. Varje grupp har olika ansvar som vid behov kan träda in vid en extraordinär händelse.

Miljöavdelningen

Miljöavdelningen ansvarar för kunskap angående miljöprioriteringar och hantering av oljeskadade djur. Avdelningen har ett stort ansvar och är delaktiga under hela saneringsprocessen. Som hjälpmedel för prioritering av kust finns länsstyrelsens miljöatlas. Avdelningen består av personal från **samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning**.

Informationsenheten

Informationsenheten får en väldigt framträdande roll vid en oljeolycka och kopplas in i ett tidigt skede. Enheten sköter och sammanställer all information och har det yttersta ansvaret för kontakt med media. Informationsenheten består av befintlig personal på **kommunledningsförvaltningens informationsenhet** som har den kompetens och de informationskanaler som krävs för att ge allmänheten den information de behöver. Om flera kommuner är berörda kan extra resurser från t.ex. länsstyrelsen eller Polismyndigheten vara nödvändiga för att sammanställa en gemensam bild av situationen.

På intranätet finns en särskild sida för krisledning som kan aktiveras av informationsenheten vid en extraordinär händelse. Berörda inom organisationen ges då tillgång till sidan där all information kopplad till händelsen dokumenteras.

Ekonomi- och personalgruppen

Ekonomi- och personalgruppen ska svara för den ekonomiska hanteringen, som uppstår under en oljeskada och är viktig för återsökning hos staten av de kostnader som uppstår. Gruppen består under räddningstjänstskedet av administrativ personal från **räddningstjänstens ordinarie administration**. Under saneringsskedet handläggs de ekonomiska uppgifterna av **kommunens ekonomienhet**.

Gruppen ska ges tillgång och kompetens i Räddningsverkets dokumentationsprogram ORÄDD som används för att sammanställa kostnader i samband med oljesaneringen.

Transport- och förplägnadsgruppen

Transport- och förplägnadsgruppen biträder med de fordon, som behövs för transport av upptagna oljeprodukter, eventuella maskiner samt person- och materieltransporter. Gruppen ansvarar även för att eventuella behov av kost och annan likvärdig service till organisationen, som kan uppstå, tillfredsställs. Gruppen bemannas av personal

från **tekniska förvaltningens transportcentral** på Oscarsvärn, **äldreförvaltningen** samt **Affärsverken**.

Materiel- och anskaffningsgruppen

Materiel- och anskaffningsgruppen ansvarar för att förse hela organisationen med den utrustning som behövs och ser till att den materiel som erfordras för att klara saneringsarbetet anskaffas. Gruppen består i första hand av personal från **räddningstjänsten** i nära samarbete med saneringsledaren och **kommunens gatu- och parkavdelning**.

Mellanlagringsgruppen

Mellanlagringsgruppen ansvarar för att platsen för mellanlagring iordningställs samt att hanteringen på platsen sköts tillfredsställande och miljömässigt korrekt. De oljeskadade massorna behandlas på plats eller skickas för behandling till annan mottagare med tillstånd att ta emot avfallet. Gruppen består av personal från **Affärsverken**.

Översiktliga åtgärdskalendrar

Varje kommunal resursgrupp är kopplad till en översiktlig åtgärdskalender, särskilt anpassad till oljeskyddsberedskap. Grupperna har getts ett antal identifierade problem och frågeställningar som kan bli aktuella vid en oljeolycka. Ansvarsfördelning, lämpliga åtgärder och ev. kommentarer beskrivs sedan i åtgärdskalendrarna som tagits fram i samarbete med kontaktpersoner från respektive grupp.

GRUPP:		ANSVAR/Träder i kraft vid behov av:
Kontaktperson	Telefon nr	

ÖVERSIKTLIG ÅTGÄRDSKALENDER			
Problem	Ansvarig	Åtgärd/ Kommentar	Status

Figur: Exempel på mall för resursgruppernas översiktliga åtgärdskalendrar.

Översiktliga åtgärdskalendrar för kommunens resursgrupper ska finnas uppdaterade och tillgängliga på intranätet tillsammans med en förteckning av gruppernas kontaktpersoner.

Källor

Litteratur

Oljeskadeskyddet utmed de svenska kusterna och i de stora insjöarna inför 2010, Räddningsverket, 2004.

Stomme till oljeskyddsplan, Sydlänssamverkan, Länsstyrelsen i Blekinge län, 2006.

Oljan är lös, Handbok i kommunalt oljeskydd, Räddningsverket, 1997.

Oljeplan för Sydöstra Skåne, Sydöstra Skånes Räddningstjänst, 2006.

Länkar

AIS-information Östersjön. www.trelle.net

Baltic Master. www.balticmaster.org

Helcom. www.helcom.fi

IVL, Svenska Miljöinstitutet. www.ivl.se

Krisberedskapsmyndigheten. www.krisberedskapsmyndigheten.se

Kustbevakningen, www.kustbevakningen.se

Länsstyrelsen i Blekinge län. www.k.lst.se

Naturvårdsverket. www.naturvardsverket.se

Nordens Viltrehabilitering. www.nordensviltrehab.se

Räddningsverket. www.raddningsverket.se
